

ЦАРСТВО
БЪЛГАРИЯ
В ЦВЯТ

АЛБУМ СЪС 140 ФОТОГРАФИИ

БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

- © Мартин Чорбаджийски, *автор на текстовете*
- © Георги Караманев, *редактор*
- © Янко Илиев, *снимки – ретуш и цвят*
- © Николета Карайончева, *графично оформление и корица*

София, 2018 г.

ISBN: 978-619-7496-09-3

Това издание се реализира с подкрепата на:

ЦАРСТВО
БЪЛГАРИЯ
В ЦВЯТ

АЛБУМ СЪС 140 ФОТОГРАФИИ

София
2018

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР – 7

I

Българското село – 9

II

Архитектура и градска среда – 25

III

Случки и събития – 41

IV

Дейци на науката и изкуството – 59

V

Революционери и комити – 75

VI

Политици, държавници и дипломати – 91

VII

Военачалници и пълководци – 109

VIII

По фронтовете – 129

IX

Царското семейство – 145

ПРЕДГОВОР

Времето е като безжалостна стихия, която помита всичко пред себе си, и още преди да се осъзнаем, историята на големите успехи и поражения се забравя, събитията стават просто поредица от факти и цифри, някога ярките спомени избледняват. И колкото повече се отдалечаваме от една епоха, толкова повече страниците на нейните дебели томове се посипват с прах, за да бъдат изместени от тези на следващите времена.

Всяка епоха обаче крие своите важни спомени. Да, човек не е сътворил миналото преди него, но то все пак му е оставило наследство, гало му е завет. А това означава и определена отговорност към миналото и към разбирането на този завет.

Сред всички тези епохи, в наши дни все по-често се преоткрива тази на Царство България, но именно неговите спомени сякаш продължават да са овехтели, да избледняват. Освен черно-белите снимки, десетките документи и свидетелства, няколко редки звукозаписа и разказите на нашите деди, като че ли се губи живият образ на онази епоха, свързана с толкова емблематични за нашата история събития – колкото славни, толкова и трагични.

Затова ние, от „Българска история“ и „Royal Bulgaria in Colour / Царство България във цвят“, обединихме усилията си, за да създадем този първи по рода си албум с оцветени фотографии от времето на Царство България. Той си поставя амбициозната цел да възкреси от пепелищата на забравата, да избърше натрупалия се прах и да вдъхне живот и цвят на една избледняла, а иначе толкова пъстра епоха.

Надяваме се това издание за вас да се превърне в жива врата към онова време, в една нишка между настоящето и миналото. Албумът „Царство България в цвят“ ще ви пренесе през отделните периоди, ще ви покаже различни страни от живота на възродена България. Ще видите познатите лица на държавници, военни, революционери, на монарсите и техните семейства. Но също и обикновените хора – ще се разходите из простия, но изпълнен с чистота живот на българското село, ще прекрачите прага на новите български градове, изживели коренна промяна, ще си припомните някои от най-значимите случки и събития, а заедно с тях ще научите и за други, по-неизвестни, които обаче ще ви помогнат да усетите и разберете духа на онова време. Ще преминете и през страшния, но славен път на българския войник на фронта.

Вярваме, че оживелите фотографии от Царска България ще помогнат никога да не избледнява споменът за тези красиви и важни за родината ни времена и той да бъде поет от следващите поколения.

I

Българското
село

Младо момче,
с. Дряновец, Разградско

В първите десетилетия след Освобождението България е преобладаващо селска страна. По-голяма част от младото ѝ население живее в селата, а по среден брой родени от една жена деца те сериозно изпреварват градовете.

**Селянин с магарето си сред снопове жито и сено,
с. Абланица, Неврокопско***

В българското село земеделието е най-важният отрасъл, макар в по-големите села делът на занимаващите се с него да е значително по-малък. През годините броят на работещите в земеделието прогресивно се увеличава не само в селата, а и в по-малките градчета.

---

* Селата и областите са написани според старите административни деления и названия.

Оран, Карнобатско

Модернизацията в селата върви много бавно, в земеделието все още се прилагат старите методи. Така например, за оран се използва основно плуг, теглен от животни. За това забавяне силно допринася разпокъсаността на земята – съществуват множество малки по територия стопанства. От друга страна, това създава силна връзка на селянина със земята, с животните, които му помагат в нейното обработване, и е фактор за поддържане на социалната спойка в общността.

**Биене на масло,
с. Говедарци, Самоковско**

Нововъведенията няма как да проникнат бързо, особено като се има предвид, че старите оръдия на труда се използват от векове. Но мудното им навлизане, заедно с многото работа в селското стопанство, са сред причините за по-високата раждаемост в селата.

Жътва, с. Нейково, Котленско

Въпреки бавния напредък, в българското село постепенно проникват машините. Тяхната поява променя характера на селското стопанство, а освобождаването им от мита е допълнителен стимул да се разпространяват. Например при жътвата традиционните сечива като сърпа и косата са заместени от машинното жънене. Но не напълно. Тяхната употреба продължава из планинските местности, а също така и редом с машините.

Фабрика за производство на розово масло, Карловско

Добиването на розово масло е един от най-печелившите земеделски поминъци. Броят на околиците, които произвеждат розово масло, се увеличава, като център на тази дейност е Розовата долина между Казанлък и Клисуре. За Карлово и околността му маслогайната роза е начин да се компенсира упадъкът на занаятите. Българската държава се налага като най-големия производител на розово масло, а в долината се появяват и представители на чуждестранни компании.

Низане на тютюн,
с. Бачково, Пловдивско

Тютюнът също е доходоносна земеделска култура за българската икономика, особено в Южна България и Родопите. С известни изключения тютюневите площи и приходите от тях се увеличават през целия период, началото на този разцвет е в края на XIX век.

Захранване на млади агънца, с. Виден, Казанлъшко

Освен земеделието, животновъдството е другият основен поминък в българското село. Връзката му със земеделието помага за неговото разрастване. Най-много се отглеждат овце и кози, от едрия добитък най-разпространени са говедата заради нуждата да бъдат използвани за обработване на земята и торене на посевите.

Вдовица разплита кълбо прежда, с. Черна

Старите форми на труд не изчезват лесно, дори и във времето на големи нововъведения. След Освобождението появяващите се една след друга текстилни фабрики променят начина, по който се правят грехи. Бавните темпове на индустриализация и силното селско стопанство обаче спомагат за съхраняването на по-остарели методи като преденето на ръка, запазено дори до наши дни.

Група селяни пред кръчмата, неизвестно село

Увеличаването на населението води до пренаселеност в селата. В резултат земята се раздробява още повече. Цените на селскостопанските стоки намаляват, а множеството гребни производители опитват да компенсират чрез увеличаване на количествата. И тъй като занаятчийството изживява криза след Освобождението, а извън селското стопанство възможностите са малко, с времето много от хората решават да потърсят своя късмет в големите градове. Този процес става особено видим след Първата световна война.

Майстор бѣчвар, с. Вресово, Айтоско

Все пак, някои занаяти успяват да издържат. Така например, към края на XIX и началото на XX век бѣчварството бележи сериозно развитие в редица райони (Плевенско, Ловешко, Исперих, Айтоско, Родопите). До голяма степен това се дължи на развитието на лозарството и гърводобива.